

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING KOGNITIV RIVOJLANISHIDA SI
TEKNOLOGIYALARINING O‘RNI

Hayrullayeva Nasima Sunnatulloevna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi 1-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: P.f.f.d., v.b., professor X. Xaydarova

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kognitiv rivojlanishida sun‘iy intellekt (SI) texnologiyalarining ahamiyati, ularning ta’lim jarayonidagi o‘rni hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg‘unligi yoritilgan. Shuningdek, SI texnologiyalari orqali o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal etish ko‘nikmalari, kreativligi va mustaqil ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: sun‘iy intellekt, kognitiv rivojlanish, boshlang‘ich ta’lim, raqamli texnologiya, kreativ fikrlash, interfaol ta’lim.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль технологий искусственного интеллекта в когнитивном развитии учащихся начальных классов. Освещаются возможности использования ИИ-технологий в образовательном процессе, их влияние на развитие логического мышления, креативности и навыков самостоятельного обучения учащихся. Также анализируется интеграция современных педагогических подходов с цифровыми технологиями в системе начального образования.

Ключевые слова: искусственный интеллект, когнитивное развитие, начальное образование, цифровые технологии, креативное мышление, интерактивное обучение.

Abstract. This article discusses the role of artificial intelligence (AI) technologies in the cognitive development of primary school students. It highlights the importance of AI tools in the educational process and their impact on developing students’ logical thinking, creativity, problem-solving abilities, and independent learning skills. The article also analyzes the integration of modern pedagogical approaches with digital technologies in primary education.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Keywords: artificial intelligence, cognitive development, primary education, digital technology, creative thinking, interactive learning.

Bugungi globallashtirish va raqamlashtirish jarayonida ta’lim tizimiga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning bilim olish jarayonini individuallashtirish va ularning kognitiv rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash imkonini bermoqda. Boshlang‘ich ta’lim bosqichi esa bolaning tafakkuri, nutqi, xotirasi va tasavvurini shakllantirishdagi eng muhim davr hisoblanadi. Shu sababli ushbu bosqichda SI texnologiyalaridan samarali foydalanish katta ahamiyat kasb etadi.

Kognitiv rivojlanish deganda insonning fikrlash, idrok etish, eslab qolish, muammolarni hal qilish va yangi bilimlarni o‘zlashtirish jarayonlari tushuniladi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida bu jarayonlar faol shakllanadi va o‘qitish metodlari orqali rivojlantiriladi. Zamonaviy SI texnologiyalari esa o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini aniqlash, ularning ehtiyojlariga mos topshiriqlarni tavsiya qilish hamda bilimlarni mustahkamlashda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Sun’iy intellekt asosidagi ta’lim platformalari o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasini tahlil qilib, ularga mos individual mashqlarni taklif etadi. Bu esa har bir o‘quvchining qobiliyati va o‘zlashtirish sur‘atiga mos ta’lim olishiga imkon yaratadi. Masalan, interfaol dasturlar orqali o‘quvchilar matnni tinglash, o‘qish va tushunish bo‘yicha mashqlar bajaradi, virtual o‘yinlar yordamida esa mantiqiy fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Boshlang‘ich ta’limda SI texnologiyalaridan foydalanishning yana bir muhim jihati o‘quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishidir. Sun’iy intellekt vositalari yordamida o‘quvchilar turli hikoyalar yaratishi, rasmlar chizishi, matnlar ustida ishlashi hamda yangi g‘oyalarni ilgari surishi mumkin. Bunday jarayon o‘quvchilarning ijodiy tafakkurini kengaytiradi va ularni mustaqil fikrlashga undaydi.

Shuningdek, SI texnologiyalari o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishda ham muhim o‘rin tutadi. O‘yin elementlariga asoslangan raqamli platformalar o‘quvchilarni dars jarayoniga faol jalb

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

etadi. Natijada ular bilim olishni qiziqarli faoliyat sifatida qabul qiladi. Bu esa ta’lim samaradorligini oshirib, o’quvchilarning darsga bo’lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Boshlang’ich sinflarda SI texnologiyalaridan foydalanishda o’qituvchining roli ham alohida ahamiyatga ega. O’qituvchi sun’iy intellekt vositalaridan samarali foydalanishni tashkil etishi, o’quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda texnologiyalarni tanlashi lozim. Chunki texnologiya ta’lim jarayonining yordamchi vositasi bo’lib, u hech qachon o’qituvchining pedagogik faoliyatini to’liq almashtira olmaydi.

Mamlakatimizda ham ta’lim tizimini raqamlashtirish va sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etish bo’yicha keng ko’lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. “Milliy o’quv dasturi” asosida ishlab chiqilayotgan yangi avlod darsliklarida interfaol va innovatsion yondashuvlarga alohida e’tibor qaratilmoqda. Bu esa o’quvchilarning nafaqat bilim olishiga, balki ularning kognitiv va kreativ rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

Misol tariqasida boshlang’ich sinf o’quvchilariga SI asosida quyidagi topshiriqlarni berish mumkin:

1. Matnni tinglab asosiy g’oyani aniqlash;
2. Rasm asosida hikoya tuzish;
3. Virtual o’yinlar yordamida mantiqiy masalalarni yechish;
4. SI chatbotlari bilan savol-javob qilish orqali nutqni rivojlantirish;
5. Interfaol testlar yordamida bilimlarni mustahkamlash.

Bunday topshiriqlar o’quvchilarning xotira, diqqat, tafakkur va nutq faoliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt texnologiyalari boshlang’ich sinf o’quvchilarining kognitiv rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Ular o’quvchilarning bilim olish jarayonini samarali tashkil etish, kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish hamda mustaqil ta’lim olish ko’nikmalarini shakllantirish imkonini beradi. Shu sababli boshlang’ich ta’lim tizimida SI texnologiyalaridan oqilona va maqsadli foydalanish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Toshkent – 2020.
2. Mavlonova R. Pedagogika. Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
3. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent – 2017.
4. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson Education, 2021.
5. Karimov U. Ta’limda raqamli texnologiyalar va innovatsion metodlar. Toshkent – 2022.
6. UNESCO. Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers. Paris – 2021.